

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Det Danske Fiir-Kløver eller Danskheden partisk betragtet

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Det Danske Fiir-Kløver eller Danskheden partisk betragtet", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Aarhus Universitet, Kulturvidenskab. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1836_563-txr-shoot-idm74.pdf (tilgået 23. juli 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Oversigt over manuskripter og tryk

Manuskripter

Der er ikke bevaret noget komplet manuskript til værket.

I Ny kongelig Samling 3881 4o , Det Kongelige Bibliotek, København, findes en ukomplet, foreløbig renskrift på 72 sider.

I Grundtvig-arkivet, Det Kongelige Bibliotek, København, findes et antal udkast og kladder.

Tryk

Der findes to tryk fra Grundtvigs levetid:

A:

Det Danske Fiir-Kløver eller Danskheden partisk betragtet udkom den 7. maj 1836 i København på den Wahlske Boghandels forlag.

Samme dag oplyste *Kjøbenhavns Adressecomptoirs Efterretninger (Adresseavisen)*, at værket var udkommet og kunne "faas i den wahlske Boglade."

Prisen var to rigsbankmark (32 skilling) heftet.

Oplagets størrelse kendes ikke.

Nummer i *Bibliografien*: 563.

B:

I Grundtvigs levetid blev værket optrykt i *Smaaskrifter om den historiske Højskole* (1872), s. 3-64 (herefter: B).

Ved udgivelsen af B erklærede bogens udgiver, forstander på Marielyst Højskole Carl Grove, bl.a.: De enkelte værker "ere optrykte aldeles uforandrede, naar undtages, at der i 'det danske Fiirkløver' paa et Sted er udeladt 2 Linier, paa et andet foretaget en Rettelse af et utydeligt Udtryk, begge Forandringer selvfølgelig foretagne af Grundtvig selv", *Dansk Folketidende*, 8. november 1872.

De udeladte to linjer stod i A s. 38, l. 15-16: ", og den *Nordiske Naturalisme* har uigienkaldelig tabt sin levende *Kirke-Form*".

Den omtalte ændring kan være den, at A's formulering s. 55, linje 14-16: "end tage i Graven med sig eller grave ned i Bøgerne og gaae igjen som Spøgelser at vende!" i B (s. 44) er ændret til: "end tage i Graven med sig eller grave ned i Bøgerne og følge som Gjengangere i Læseverdenen."

Den omtalte ændring kan dog også være en tilføjelse i en sætning, som i A s. 81, l. 4-5 lød: "saa den behøver kun at tilbagegives til sin forfeilede Bestemmelse." I B (s. 63) lyder formuleringen: "saa den behøver kun at tilbagegives til sin oprindelige, men forfeilede Bestemmelse."

Grove forbigår, at der i B desuden er fortaget talrige ortografiske moderniseringer og en stærk indskrænkning af A's brug af spatieringer.

Værket blev ikke oversat i Grundtvigs levetid.

Manuskriptbeskrivelse

NKS 3881 4o

Ny kongelig Samling 3881 4o .

Vedlagt manuskriptet er en kuvert med påskrift i latinsk hånd:

“1954/21 / N.F.S. Grundtvigs Haandskrift / til / Det Danske Fiir-Kløver / 1836 / NB defekt”

Det oplyses desuden, at manuskriptet er fundet 14. september 1907 af Holger Begtrup blandt Johan Grundtvigs efterladte papirer.

Indhold

Manuskriptet er en ukomplet, foreløbig renskrift af *Det Danske Fiir-Kløver eller Danskheden partisk betragtet*.

Manuskriptet mangler, hvad der i trykket svarer til s. 1-16, linje 15.

Manuskriptet begynder med: “Munde og *Hjærte-Rummet*. Uagtet derfor”, ca. svarende til trykkets s. 16, linje 16: “Munde og Hjærtens-Glæde efter *Hjærte-Rummet*. Uagtet derfor”

Manuskriptet slutter med “Sit Folk med *Kiærlighed!*”, svarende til trykkets sidste ord, side 83.

Datering

Februar-april 1836, idet manuskriptet refererer til forhandlinger i stænderforsamlingerne i Roskilde februar 1836.

Afmærkning: Alle ark er afmærkede i øverste venstre hjørne med tre prikker, der repræsenterer: “I Jesu Navn”.

Omfang og struktur

18 ark foldet til 36 blade, der alle er beskrevet på begge sider.

Læggene er nummereret på første side i øverste højre hjørne: “5” til og med “22”.

Tilstand

I god stand, men ukomplet, idet læg 1-4 mangler.

Papir

Håndgjort bikube-papir med vandmærke “S & E”.

Bladene måler ca. 235 × 189 mm.

Skriveredskab

Pen og blæk.

Hænder

Grundtvigs hånd, også nummereringen.

Tekst i gotisk håndskrift.

Manuskriptet har mange straksrettelser og tilføjelser i marginen. Nogle sider er helt eller delvist overstregede.

Brug og behandling

Ingen.

Andre manuskripter

I Grundtvig-arkivet, Det Kongelige Bibliotek, København, befinder der sig desuden nedenstående ukomplette manuskripter med udkast og kladder til *Det Danske Fiir-Kløver eller Danskheden partisk betragtet*.

Alle manuskripterne bærer de samme ydre kendetegn som det ovenfor omtalte manuskript: Håndgjort bikube-papir med vandmærke "S & E", ydre mål ca. 235 × 189 mm, tekst i gotisk håndskrift med pen og blæk, afmærkning i øverste venstre hjørne med tre prikker eller bølgestreg og oftest nummerering i øverste højre hjørne. De er tilblevet i perioden 1833 - april 1836.

Fasc. 186.1, Det Borgerlige Selskab historisk betragtet

Manuskript i fascikel 186.1 med titlen: "Det Borgerlige Selskab historisk betragtet af Nik. Fred. Sev. Grundtvig. Forord". 1 ark foldet til 2 blade.

Fasc. 186.11

Manuskript i fascikel 186.11. Fortsættelse af fasc. 186.1. 2 ark foldet til 4 blade.

Fasc. 186.3, Folkelige Tanker om Borgerlige Ting i Danmark

Manuskript i fascikel 186.3 med titlen: "Folkelige Tanker om Borgerlige Ting i Danmark af Nik. Fred. Sev. Grundtvig Historie-Skriver. Fortale". 2 ark foldet til 4 blade.

Fasc. 194.1, Den Danske Forfatning og Kræfternes fri Virksomhed

Manuskript i fascikel 194.1 med titlen: "Den Danske Forfatning og Kræfternes fri Virksomhed". 3 løse, upaginerede blade.

Fasc. 194.2

Manuskript uden titel i fascikel 194.2. 3 ark foldet til 6 blade.

Fasc. 194.3

Manuskript uden titel i fascikel 194.3. 3 ark foldet til 6 blade.

Fasc. 194.4

Manuskript uden titel i fascikel 194.4. Antagelig fortsættelse af fasc. 194.2. 3 ark foldet til 6 blade.

Fasc. 350, Skole-Frihed

Manuskript i fascikel 350 med titlen: "Skole-Frihed". 3 ark foldet til 6 blade.

Fasc. 351.1, Skolen for Livet eller Real-Skolevæsenet med Danske Øine betragtet

Manuskript i fascikel 351.1 med titlen "Skolen for Livet eller Real-Skolevæsenet med Danske Øine betragtet". 24 ark foldet til 48 blade.

Fasc. 351.3.a, Skolen for Livet eller Real-Skolevæsenet frit betragtet

Manuskript i fascikel 351.3.a med titlen "Skolen for Livet eller Real-Skolevæsenet frit betragtet". 1 ark foldet til 2 blade.

Fasc. 351.3.b, Om Skole-Ungdommen

Manuskript i fascikel 351.3.b med titlen "Om Skole-Ungdommen". 3 ark foldet til 6 blade.

Fasc. 351.3.c

Manuskript uden titel i fascikel 351.3.c. 2 ark foldet til 4 blade + 1 løst blad.

Fasc. 352, Fædrene-Land og Moders-Maal

Manuskript i fascikel 352 med titlen "Fædrene-Land og Moders-Maal". 20 ark foldet til 40 blade.

Fasc. 353.1, Den Folkelige Høi-Skole og Academiet i Soer

Manuskript i fascikel 353.1 med titlen "Den Folkelige Høi-Skole og Academiet i Soer". 8 ark foldet til 16 blade.

Fasc. 353.2, Den Danske Høi-Skole og Ridder-Academiet i Soer

Manuskript i fascikel 353.2 med titlen "Den Danske Høi-Skole og Ridder-Academiet i Soer". 4 ark foldet til 8 blade.

Fasc. 354.3

Manuskript uden titel i fascikel 354.3. 5 ark foldet til 10 blade.

Fasc. 354.7.b

Manuskript uden titel i fascikel 354.7.b. 1 ark foldet til 2 blade.

Fasc. 354.7.d

Manuskript uden titel i fascikel 354.7.d. 1 løst blad.

Fasc. 388.83

Manuskript uden titel i fascikel 388.83. 1 ark foldet til 2 blade.

Bibliografisk beskrivelse

Formler

Kollationsformel:

1-58 62.

Pagineringsformel:

42 blade, pagineret I-III, IV-VIII, 9, 10-41, 42, 43-83, 84 [= 84].

Signaturformel:

\$2 signeret (-11-2, -62).

Bogens format er oktav. Den er trykt på fem ark og et kvartark, der er foldet til 42 oktavblade, 84 sider i alt. Kvartarket (62) er klæbet til det sidste blad af ark 5 (58).

Der er stum paginering af s. I-III, s. 9, s. 42 og s. 84, som er blank. S. I-VIII er pagineret med romertal, mens de øvrige sider er pagineret med arabertal, fortløbende fra side I-VIII's romertal.

Der er arksignaturer på s. 17 og 19, 33 og 35, 49 og 51, 65 og 67.

Størrelsen på bladene i et indbundet eksemplar tilhørende Institut for Kirkehistorie, Københavns Universitet (katalognummer V j 5iii, eksemplar 2), som er let beskåret for oven og for neden, men ubeskåret på tværs, er 105-115 × 191 mm.

Indholdsoversigt

[I] *Titelblad*, [II] *imprimatur*, [III]-VIII Fortale, [9]-41 Kongen og Folket, [42]-83 Fæderne-Landet og Moders-Maalet, [84] *blank*.

Fortalen indledes s. [III] med et citat fra *Vølvens Spådom*. S. 64-65 og 82-83 citeres 5 strofer af Grundtvigs digt *Gylden-Aaret* (1834). De tre strofer s. 9, 42 og 71 havde ikke været trykt tidligere.

Typografi

Klummestørrelse

Klummens størrelse er 74 × 132 mm.

Skriftsnit

Brødteksten til *Det Danske Fiir-Kløver eller Danskheden partisk betragtet* er trykt med det gotiske skriftsnit fraktur, imprimaturens underskrift (censors navn) og fortalen med det gotiske skriftsnit schwabacher, rubrikken "Fortale" dog med tekstur og det umiddelbart derpå følgende citat fra "Vølvens Spådom" med fraktur. På titelbladet og på de omslag, der ikke er stumme, er der desuden, vekslende med fraktur, brugt det gotiske skriftsnit tekstur.

Fremhævelser og skriftarter

Fremhævelser markeres hyppigst med spatiering (første gang anvendt på omslaget, linje 4), dernæst med halvfed (første gang anvendt på omslaget, 1. linje).

Brødtekstens tre prosaafsnit indledes med uncialer i halvfed.

Skriftgrader

Den største variation m.h.t. skriftgrader findes på titelbladet og på omslaget. På titelbladet står "Det Danske Fiir-Kløver" med den største skriftgrad, herefter følger i stadig mindre skriftgrad: "Danskheden", herefter "Nik. Fred. Sev. Grundtvig" og "Kjøbenhavn, 1836", herefter "partisk betragtet", herefter i samme skriftgrad som brødteksten "eller", "af " og "Forlagt af den Wahlske Boghandel" og endelig – i mindre skriftgrad end brødteksten – "Trykt hos C. Græbe & Søn."

Skillestreger

Der er anvendt fem typer skillestreger, hvoraf de fire er centrerede:

En tredobbelt streg bestående af øverst en tyk, så en tyndere og nederst en lidt tykkere streg, der fylder hele klummens bredde (alene brugt på titelbladet).

En lang skillestreg, der er tykkere på midten og fylder hele klummens bredde, som indledning på første hovedafsnit s. [9].

En kort, tynd skillestreg mellem de tre underrubrikker og brødteksten s. [III], [9] og [42].

En længere eller lidt kortere skillestreg, der er tykkere på midten, som afslutning for hvert af de tre hovedafsnit s. VIII, 41 og 83.

En kort, tynd venstrestillet skillestreg mellem brødteksten og de to fodnoter s. 19 og 44.

Papirkvalitet

Nogle eksemplarer af værket er trykt på billigt, nu gulnet maskinpapir uden vandmærke, andre eksemplarer på håndgjort papir med vandmærke. Ud af seks undersøgte eksemplarer er tre trykt på maskinpapir, tre på håndgjort papir.

Omslag

Omslaget på et eksemplar, der tilhører Institut for Kirkehistorie, Københavns Universitet (katalognummer V j 5iii, eksemplar 1), er af rødligt papir.

Omslaget på et eksemplar, der tilhører samme institut (katalognummer V j 5iii, eksemplar 2), er af hvidt papir.

Disse omslag har teksten: "Det / Danske Fiir-Kløver / eller / Danskheden / partisk betragtet / af / Nik. Fred. Sev. Grundtvig." Teksten, som er centreret, er indrammet af en ornamentet bort.

Omslaget på et eksemplar, der tilhører Det Kongelige Bibliotek (katalognummer E, 9266 8o , stregkode 130008546364) er af tyndt, fint, grønt papir. Dette omslag er stumt, dvs. uden tryk.

Intern varians

Ved den interne kollation af tre eksemplarer af førstetrykket er der ikke fundet intern varians. Følgende eksemplarer er kollationeret:

Grundtvig Biblioteket, dubletsamlingens eksemplar (katalognummer 3.4, ex. 2; på forpermens inderside ses et ekslibris for Ejnar Skovrup). Skanningen og OCR-behandlingen er foretaget efter dette eksemplar, som er trykt på maskinpapir uden vandmærke.

Grundtvig Biblioteket, hovedsamlingens eksemplar (katalognummer 3.4,ex. 1).

Institut for Kirkehistorie, Københavns Universitet (katalognummer V j 5iii, eksemplar 1).

Facsimileringen er foretaget efter et eksemplar, der tilhører Institut for Kirkehistorie, Københavns Universitet (katalognummer V j 5iii, eksemplar 2).

Udgivelsesmåde

Det Danske Fiir-Kløver eller Danskheden partisk betragtet udkom den 7. maj 1836 i København på den Wahlske Boghandels forlag og forhandlede fra denne boghandel på Ulfeltsplads (det nuværende Gråbrødretorv) 118, København.

Tekstkritik

Anvendt litteratur

- Grundtvig, N.F.S. (1824) *Nyaars-Morgen*. København
- Grundtvig, N.F.S. (1872) *Smaaskrifter om den historiske Høiskole*. København
- Grundtvig, N.F.S. (1968) *Grundtvigs skoleverden i tekster og udkast, 1-2*, udg. af K.E. Bugge. København
- Johansen, Steen (1948) *Bibliografi over N.F.S. Grundtvigs Skrifter, (Bibliografien,)* 1. København